

IIS-nytt

Medlemsblad för
Fämtlands läns
släktforskarförening

Nr 43 November 1990

Redaktör
Kjell Risberg

Box 418
831 26 ÖSTERSUND
Pg 28 91 92-7

Herr C: A: Sparrman Östersund och Husån

Sundsvall den 16 Sept: 1831.

Ank d. 22 Sept.

Ärade af de 2^{dre} dennes hafva wi emottagit, och få härmed underrätta at sista kopparforan utgörande 33 skeppund, 13 lispund, 17 mark Stapelstads wigt,* är denna wecka afgången på Stockholm med Capten Brobeck; En Sprita saknades som forbönderna berättade skulle wara bortkommen under transporten till Bräcke.

På förra afsändningen lærer i Stockholm blifvit underwigt, som wi ej kunna förklara annorlunda än att den på Stockholms wåg måste drygt wägas, och här ganska nått och precist, så framt ej någon misräkning af wågmästaren skjedt, och ehuru Spritorna wid ankomsten hit äro fulla med hö och båss som här wäl afsopas, torde något sådant likwäl medfölja, ty något annat underslef tro wi ej äga rum.

Den begärda 1/2 tunna Strömming afsändes med sista transporten, äfwen som några saker till Bergsrådet Burman, hwarpå wi ? sända fragt räkning, som Tit: tackes uptaga.

Sednare än i medio af nästa månad torde någon Sjölägenhet härifrån på Stockholm inte vara at påräkna, och bör kopparn dessförinnan wara här. Denne Sommar har hittills icke ankommit för Kopparwärket mer än 199 tunnor korn, hvaraf Grefve Lewenhaupt, utassignerat till Torps Hammare 26. tunnor och med sista kopparforan till wärket ytterligare däraf afsändt 43 1/2 tunnor korn.

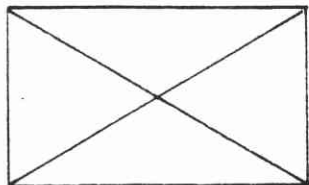
Med högagtning

C: R: Modins Son

* Vikterna är i brevet angivna på följande sätt:

33. Mark, 13 sk, 17 sk.

Viktenheten "mark" är identisk med skålpund.

1:a-sidans brev

För ungefär ett år sedan fick jag med posten det brev som återges på 1:a sidan. En kusin till min fru hade städat bland sin makes efterlämnade papper och där hittat brevet (original). Hur det hamnat hos honom vet jag inte. Kanske var han intresserad av förfilateli, dvs "frimärkssamlade" från tiden före frimärkenas uppfinnande. Brevet är poststämplat i Sundsvall den 16 september 1831 och ankom till adressaten i Jämtland den 22 sept.

Som synes handlar brevet om hur kopparn från Huså fraktades den långa vägen till Stockholm. Likaså framgår att en hel del varor följde förbönderna tillbaks till länet.

Undran: Har jag korrekt återgivit kopparvikterna?

Kjell Risberg

Strax därefter börjar det som är intressant för oss släktforskare. I Kisabygden bodde bonden och byggmästaren Peter Cassel. Han påverkades starkt av den radikale apotekaren Sundius vilket ledde till att han år 1845, tillsammans med 24 andra, utvandrade till Nordamerika. Där grundade de den första svenska kolonin, New Sweden, i Iowa. Därifrån skrev Cassel flera entusiastiska brev till Sundius i Kisa.

1846 startade Sundius Sveriges första emigrationsbyrå i sitt apotek, nuvarande Cafe Columbia.

På övre våningen i huset finns nu Kisa emigrantmuseum. Där visas dokument, brev, fotografier och föremål med anknytning till utvandringen från Kisa - från Peter Cassels tid och framåt. En tryckt vägledning guidar runt i det lilla museet. (Kisa kommunbibliotek har dessutom ett emigrantarkiv med 1380 amerikabrev, foton och genealogiska tabeller.)

Tänk vad man kan träffa på när kaffetörsten sätter in!

Red

Cafe Columbia

I somras var vi på väg från Växjö till Kungl. huvudstaden. En bit upp i Östergötland började det skrika i kaffetarmen. I Kisa blev det olidligt och vi slank in på Café Columbia.

Hoppsan!

Detta var inte ett gammalt hus - vilket som helst. Huset hade en spännande historia med anknytning till släktforskning.

Sin nuvarande plats fick huset på 1700-talet. I slutet på detta århundrade fanns där både apotek och laboratorium. 1835 fick apotekaren Carl Gustaf Sundius apoteksprivilegiet.

Kommunala arkiv...

.... var rubriken för förste arkivarie Bertil Johanssons föredag vid träffen den 20 oktober.

Generellt innehåller dessa arkiv uppgifter om det som kommunen har ägnat sig åt. Därför skiljer det något mellan kommunerna. Många äldre handlingar har dessutom förkommit eftersom de ofta förvarades hemma hos någon folkvald förtroendeman.

Enligt BJ kan man i dessa arkiv hitta rätt mycket som handlar om skolväsendet (elevförteckningar, betyg mm). Den fysiska miljön beskrivs i byggnadsnämndens handlingar. Inom den sociala sektorn finns många uppgifter om enskilda personer i t ex fattigvårdsstyrelsens och kommunalnämndens protokoll. Han manade oss också att vara mycket försiktiga med detta material så att vi inte sårar nu levande personer.

I arkiven finns dessutom en mängd protokoll mm från olika tillfälliga eller permanenta organ.

Inom landstingsområdet är merparten handlingar sekretessbelagda, sjukhusjournaler mm. Dessa är sekretessbelagda 70 år efter vederbörandes död. Även annat material från sjukhusen kan innehålla sk känsligt material.

Undervisningen i landstingens regi är väl dokumenterad.

Åtkomligheten i dessa arkiv varierar. Östersunds arkiv är välordnat med register mm. Detta gäller även Landstingets arkiv men förteckningen slutar 1927. Landskommunernas arkiv är av varerande kvalité. Man gör klokt i att rådfråga personalen.

Red.

Kyrkans framlida register

Den 1 juli 1991 förs ansvaret för folkbokföringen över från kyrkan till den lokala skattemyndigheten. I den nya folkbokföringen registreras inga kyrkliga händelser t.ex. dop och konfirmation. Kyrkan har därför behov av att föra egna register. Efter utredning har man stannat för följande typer av register:

FÖRSAMLINGSREGISTER

Detta register är närmast att betrakta som ett medlemsregister för församlingen. Det föreslås innehålla uppgifter om alla som är folkbokförda där, samt andra som deltar i församlingsarbetet. Basuppgifterna till församlingsregistret fås från folkbokföringen. Dessa uppgifter kompletteras med data om dop och konfirmation.

Församlingsregistren kommer sannolikt att föras med hjälp av ADB. Därmed faller de under datalagens bestämmelser vilket innebär att en uppgift som inte längre behövs eller är inaktuell skall tas bort ur registret. Personer som avlider eller flyttar från församlingen försvinner ur församlingsregistret.

Uppgifter ur församlingregistren är åtkomliga enligt de regler som finns i sekretesslagen.

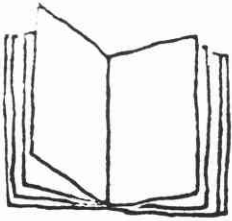
MINISTERIALBÖCKER

Varje församling skall föra noteringar om dop, konfirmation, vigsel och begravning som förrättats i Svenska kyrkans ordning.

Ministerialböckerna ska, enligt förslaget, som hittills slutgiltigt föras med beständigt skrift på papper. Uppgifterna i ministerialböckerna ska inte gallras och avsikten torde vara att de ska arkiveras.

För avlidna avser man registrera hans/hennes yrke vilket kan glädja släktforskarna i framtiden.

(Av red sammanfattat ur ANGELÄGET nr 4/90, Sveriges Släktforskarförbund)

Boktips

INTE BARA KYRKBÖCKER

Sveriges Släktforskarförbunds årsbok 1990 blev klar lagom till förbundets årsstämma i Västerås.

Underrubriken "Alternativa källor i släktforskningen" säger vad boken handlar om.

Liksom tidigare årsböcker är har boken fått ett tilltalande yttre, är rikt illustrerad med en lättläst typografi.

Ett antal kända släktforsare delar med sig av sitt kunnande om de alternativa källorna. Men det handlar inte bara om dessa källor som ersättning för kyrkböckerna. Lika angeläget är det att utnyttja dessa alternativa källor som komplettering till kyrkböckernas knapphändiga uppgifter.

Boken omfattar över 200 sidor och kostar 230:-. (Medlemmar i Sveriges Släktforskarförbund betalar 140:-(

Red.

Ur uppfinnaren JOHN ERICSSONS LIV

Om John Ericsson har Bengt Brügge tidigare skrivit en del tidningsartiklar. I "Oviks- och Myssjöbygden 1989" hade Bengt skrivit en c:a 60-sidig artikel. Nu har dessa sidor kommit ut som särtryck.

Häftet handlar både om personen John Ericsson och om uppfinnaren och hans verk. Visste ni att han också arbetade med ett solenergi-projekt. Många fina bilder illustrerar framställningen. Den som vill ha en kortfattad redogörelse för John Ericssons liv har här en fin och spännande kunskapskälla.

Red.

FORSKA SJÄLV!

"Forska själv!" heter en nyutkommen bok om hur man hittar i Stockholms arkivvärld. Boken är utgiven av Kommittén för Stockholmsforskning. Ett 15-tal författare/specialister medverkar med goda råd.

Med boken vill man nå längre än till det rena faktainsamlandet i arkiven. Därför ges en mängd tips om hur man sammanställer de uppgifter arkiven bjuder på. Ett kapitel heter t ex "Att bygga en biografi". I boken finns också en litteraturlista och adresser till arkiven.

Boken omfattar 236 sidor och är rikt illustrerad med flera färgbilder. I bokhandeln kostar boken c:a 230 kronor men medlemmar i Släktforskar- och hembygdföreningar kan få köpa den för 145 kronor + porto mm. Boken kan beställas från Stockholms Stadsarkiv, Box 22063, 104 22 Stockholm. Glöm inte att ange medlemskap i förenigen.

Red.

SVENSKAMERIKANSKT

Som medlem i Emigrantinstitutets vänner får man vartannat år en "årsbok", som naturligtvis handlar om emigration. I år heter boken "Svenskamerikanskt" med underrubriken "Människor och förhållanden i Svensk-Amerika". Den är skriven av Svenska Emigrantinstitutets chef Ulf Beijbom. I boken berättar han om en del kända svenska utvandrare och mer allämnt om den verklighet som omgav c:a 1,2 miljoner svenska invandrare i Amerika.

Första kapitlet handlar t.ex. om den unge fänriken Otto Natt och Dag, som tvingades fly från Sverige sedan han i en skrift lagt förslag om en total förändring av den svenska armén. Bl a ville han införa en värnpliktsarmé (1815). Skriften upprörde alla "höjdare" inom armén. Otto Natt och Dag fick utlandspermission och utnämndes till löjtnant vid Jämtlands rege-

mente. Denna utnämning tolkade han som en förvisning och hit kom han aldrig. Efter något år i Tyskland flydde han vidare till Amerika där han senare försörjde sig som museiägare.

Ett fint kapitel heter "Pigornas förlovade land" och handlar om de ensamstående svenska flickor/kvinnor som utvandrade till Amerika.

Oavsett tidigare yrkeserfarenheter hamnade dessa kvinnor som pigor i amerikanska hem. Om deras situation vittnar Amerikabreven. Bokens brevcitat kan jag komplettera med ett par rader ur min moster Signes dagbok (27 juni 1903):

"Årsdagen sedan jag lemnade Sverige. I fjol denna dag, kl 1, stod jag på båten i Göteborgs hamn, full af glada förhoppningar.

I år står jag i ett litet kök och diskar. Och de hägrande drömmarna - kullslagna gyckelbilder."

Boken är på 250 sidor och kostar i bokhandeln c:a 180 kronor.

Red.

Tidningsforskning

Ur Jemtlands Tidning nr 11, Lördagen den 17 Mars 1855:

KOM OCH SE PÅ!

I MORGON SÖNDAG

SNABBLÖPNING

som utföres af undertecknad sex gånger fram och tillbaka öfver bron, från dess ena ända till den andra, med min morfar på ryggen i full kostym. Resp. Herrskaper behagade erlægga en frivillig afgift i de bössor som af mig komma att kringvändas. Snabblöpningen försiggår precis kl half 5 e m.

J Helsberg
fr Frankfurt am Main.

Ur Jemtlands Tidning nr 17, Onsdagen den 25 April 1860:

"Att en stor mängd elgkreatur blifwit fällde inom Jemtlands län under förflutne winter det har hr Crantz i Sweg bewisat. Från Ragunda skrefs för någon tid sedan om en derstädes företagen wargjagt, hwarwid bland annat yttrades: 'Ett större antal elgar förmodas hafwa blifwit wargarnes rof och funno jägarne lemningar efter ospisade delar af elgar

De flesta som läst detta, anse att det wara skrifwet enbart för att slå blå dunst i ögonen på wederbörande, och att de omtalade wargarne woro af det slag som gå på två ben och skidor, men hwilka derfor icke äro mindre roflystna. "

Ovanstående har jag läst på mikrofilm, lånad från länsbiblioteket i Östersund. Biblioteket har filmförteckning. Här ett utdrag rörande Jemtlands Tidning:

Filmnr År och datum

1	1845-06-26 - 1850-12-28
2	1851-01-04 - 1855-12-24
3	1856-01-02 - 1859-07-11
4	1859-07-18 - 1864-12-28
5	1865-01-04 - 1869-12-31
6	1870-01-08 - 1874-12-24
7	1875-01-02 - 1877-12-29
8	1878-01-05 - 1879-12-30

Mikrofilmer finns för Jemtlands Tidning eller som den en tid hette, Jemtlands Nya Tidning fram t o m 1889. För åren 1889-1895 finns Jämtlands Allehanda och 1895-1957 Jämtlands Tidning.

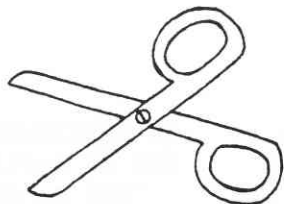
Originalfilmerna finns på Kungliga Biblioteket, Tidningssektionen, Box 5039, 102 41 STOCKHOLM. Förteckning kan beställas därifrån och filmer köpas.

Bernhard Granholm

Säkert finns många medlemmar som, genom att forska i tidningarna, kunnat komplettera sin släktforskning. Skriv några rader om detta till bladet.

Red.

Pressgrannar

VSGF-bladet nr 3/1990

(Västra Sveriges genealogiska förening)

VSGF har ett eget ganska omfattande bibliotek som presenteras i medlemsbladet. I biblioteket finns även otryckt material. I detta nr finns också en förteckning över de släktnamn som behandlats i antavlor, släktutredningar mm jämte vissa kompletterande upplysningar.

Västgöttagenealogen nr 3/1990

(Västgöta genealogiska förening)

Detta nummer har som tema Kullings härad, som presenteras i ett flertal artiklar.

SLÄKT och HÄVD nr 3-4/1989

(Genealogiska föreningen)

I detta nummer presenteras GF:s sk släktarkiv, som består av ca 4000 hängmappar med mångskiftande material, bl a släktutredningar. Samlingarna är tillgängliga även för icke medlemmar. SLÄKT och HÄVD innehåller en förteckning över de släktnamn som ingår i släktarkivet jämte vissa kompletterande upplysningar. Förteckningen omfattar 100 sidor.

Tor C

ÖGF-lövet nr 21/90

(Östgöta genealogiska förening)

Gunnar Rydberg har skrivit om SVEABORG, fästningen som byggdes för att skydda Helsingfors. Men artikeln handlar inte så mycket om Cronstedts föräderi. Författaren uppehåller sig i stället kring hur fästningen byggdes och de som byggde den.

Som bilaga till ÖGF-lövet följde denna gång en sammanställning "Viktiga årtal för släktforskare", samt en regentlängd från Erik Segersäll till Carl XIV Gustaf.

IR

I nr 4/90 berättar Martin Bratt om en förbisedd källa då man tappat bort släktingar som flyttat utomlands. Det handlar om de sk nationalitetsmatriklarna som under ett antal år fördes vid svenska ambassader och konsulat. De infördes vid sekelskiftet och uppgörde 1977. Efterforskningar i dessa matriklar är inte alldeles problemfri eftersom de inte är fullständiga och dessutom inte är samlade på ett ställe. Artikeln avslutas med en uppräknig av de matriklar som finns i UD:s arkiv. Dessutom ligger en del kvar på resp ambasad eller konsulat. En del finns på Riksarkivet.

Bengt Hjord har skrivit en artikel "Lokalhistoriska bibliografier". Artikeln handlar mest om principen kring framtagning och sammanställning av sådana bibliografier. Författaren konstaterar att området är stort men att varje ny bibliografi hälsas med glädje.

Debatten kring avgifter för lån av mikrokort fortsätter.

Red.

En efterlysning

Per Johan Vestlin föddes den 21 augusti 1875 i Hammerdal. Han var son till Gunilla Persdotter, född 25 februari 1858. Fadern uppges ha varit finnen Isak Eriksson-Sjöblom, som troligen vistades tillfälligt i Hammerdal, Jämtland. Trots efterforskningar har jag inte lyckats finna denne finne i några kyrkböcker. Är det någon som kan hjälpa mig att få rätt på min farfar skulle jag vara mycket tacksam.

Gunnel Sandqvist
Box 32
910 67 Svanavattnet
Tel: 0942-300 41

Register och domböcker

Bernhard Granholm har ägnat mycken tid åt Ragundaområdet. Resultatet har naturligtvis blivit en släktutredning. Men han har också ägnat speciell tid åt "Vild-Hussens" be- drift. Bernhard har gjort omfattande avskrifter ur domböcker från Ragunda tingslag mm. Avskrifterna är ordnade så här:

- 1 Avskrifter av mål ur domböcker från Ragunda tingslag 1780-1782 rörande tvister om ersättning för "den skada, som kan igenom en ny canals öppnande förbi den så kalla Geduns eller Storforsen, belägen emellan Ragunda och Fors soknar i Jämteland, hända". 40s.
- 2 Avskrift av dombok från Ragunda tingslag 1796. Vårting & höst- ting. AI:56. 107 s.
- 3 En släktutredning med ett stort antal avskrifter ur domböckerna.

Målen är inte alltid återgivna i sin helhet.

Utöver dessa omfattande avskrifter har Bernhard sammanställt personregister till dessa avskrifter och andra källor.

- 4 Register till domböcker från Ragunda tingslag (AI) 1741 - 1859 (ej fullständigt)
- 5 Personregister till Nedre Justitierevisionens revisionsakt rörande "Döda fallet", 1883-04-22. SVAR:s kort S 5343.

Såväl domboksavskrifter som register finns på Landsarkivet och i föreningens bokhylla. Bernhard har dessutom ett litet antal ex. som han säljer till självkostnads- pris.

Kontakta: Bernhard Granholm
Ljunggatan 39 C,
664 00 GRUMS

Red.

Ur d:r Truls dagbok.

- Min sväger började att forska i sitt släktträd och upptäckte att hälften av släkten fortfarande bodde i det.

OGRÄS

Jag har fått två svar på min förfrågan om ogräs. Det ena är från Barbro Silje- holm i Ragunda och det andra är från Staffan Lindqvist i Östersund.

Barbro refererar till en dialektord- bok. Båda svaren är samstämmiga beträ- fande **Trädeslök**. Det anges vara pen- ningört (*Thlaspi arvense*). Denna är vildväxande och användes förr som medi- cinalväxt, bl a mot s k gubbsjuka. Däremot går svaren isär beträffande **Munkskalle**. Enligt dialektordboken rör det sig om stormhatt (*Aconitum napel- lus*) under det att Staffan ger två be- släktade alternativ: kamomill (*Chamo- milla recutita*) och baldersbrå (*Matri- caria maritima*). Båda dessa blommor på- minner om en rakad skalle med vit hår- krans runtom (tonsur). Kamomillen är en välkänd medicinalväxt, som odlades på prästgårdar förr i tiden och som ofta förvildades. - Kommentarererna allt en- ligt Staffan Lindqvist.

Säg se'n inte att inte släktforskning leder till biintressen!

Bernhard Granholm

Red:s ruta

Det här numret av medlemsbla- det innehåller ingenting om medlemmarnas forskning. Inte heller blev det något om Lits pastorat. Förklaringen är en- kel - det kom ingenting.

Tack vare Bernhard Granholm och några till blev det inte bara red:s hopkok.

Nästa nummer av bladet måste ut kring månadsskiftet janu- ari/februari 1991. Material saknas. Om ingenting kommer hotar jag med att skriva om en för alla (inklusive mig själv) fullständigt ointres- sant moster. Inför detta hot hoppas jag ni fattar pennan och berättar något om avslu- tad eller pågående forskning.

Manusstopp: 1 januari 1991.

Program 90-91

- 1 december
kl 13.00 Kjell Hansen: Familj och hushåll, släkt och äktenskap.
Lokal: Sparbankens Toppsal, Sam Permangatan 7, Östersund. Om du kommer när porten är stängd - använd porttelefonen.
- 26 januari
kl 13.00 Ingmar Bergström: "Carl Zetterström - soldatson, professor, donator"
Lokal: Som ovan
- 2 mars
kl 13.00 Hans Jacobsson: Från Frösö skolbacke - skolpojksöden och skolliv på 1820-talet.
Lokal: Som ovan
- ? april
kl 13.00 Årsmötet. Därefter berättar Inga Rosell under rubriken: Krokiga vägar till en släktutredning.
(Dag och plats meddelas i nästa medlemsblad)
- 25 maj
Vårutflykten går i år till SVAR i Ramsele
(Mer om detta i nästa medlemsblad)

Medlemsenkät

Jämtlands läns Släktforskarförening bildades 1945. Efter ett par verksamma decennier var föreningen mer eller mindre vilande under 70-talet.

1980 skedde "nytändning". Under åren efter denna nytändning har en hel del aktiviteter och idéer diskuterats i styrelsen. En del har också genomförts medan andra lämnats därhän.

Inför det nya verksamhetsåret är vi i styrelsen intresserade av att få idéer om verksamheten. Vad vill medlemmarna ha för utbyte av sitt medlemskap och ska vi öka det enskilda engagemanget i föreningen?

Bästa sättet att få svar på frågan är att ställa den till medlemmarna. Med detta nummer av medlemsbladet följer därför en enkät som vi gärna ser att alla besvarar. TACK!

STYRELSEN

180923-8221

..... har betalat medlemsavgiften för 1990 men namn saknas. Meddela kassören.

Kyrkås

På släktforscardagarna i Västerås träffade jag vår medlem Lars Nordvall. Han hade gärna velat vara med på anbytdagen den 17 november men avståndet avskräckte. Lars har samlat på sig en hel del om Kyrkås och delar gärna med sig av kunskaperna.

Adress: Lars Nordvall
Stormvägen 9,
132 31 Saltsjö-Boo
Tel: 08-715 60 92

Kjell Risberg

Årsavgift 1990

Den 5 november gick vi igenom medlemsregistret. Vi fann då att en del medlemmar fortfarande inte betalat den blygsamma (50:-) årsavgiften på föreningens postgiro 28 91 92-7. Före årets slut måste alla som vill fortsätta att vara medlemmar ha betalt avgiften. Om du hittar ett inbetalningskort i kuvertet är du i riskzonen att bli struken ur "rullorna".

MEDLEMSenkÄT 1990

Försök att kortfattat besvara följande frågor:

1. Träffarna i Östersund

Hur ofta? _____

Lämplig dag/tid? _____

Programidéer? _____

Jag kan själv medverka med _____

2. Träffar i andra kommuner

Var? _____

Programidéer? _____

Jag kan ställa upp som lokal värd? Ja Nej

3. Studiebesök

Var? _____

4. Medlemsbladet

Vad bör medlemsbladet innehålla? _____

Skall bladet innehålla:

	Ja	Nej		Ja	Nej
Mötesreferat	☐	☐	Läsövningar	☐	☐
Efterlysningar	☐	☐	Pressgrannar	☐	☐
- " - , svar	☐	☐	Antavlor	☐	☐
Litteraturanmälningar	☐	☐	Forskningsresultat	☐	☐

5. Din medverkan?

Kan du tänka dig att kortfattat (5-10 min) prata om din forskning vid någon träff? Ja Nej

Använd andra sidan om du har mer att framföra.

Sändes till
Jämtlands läns Släktforskar-
förening, Box 418,
831 26 ÖSTERSUND

Namn